

„Ühise põllumajanduspoliitika strateegiakava 2021–2027“ keskkonnasõbralike praktikate ja mahepõllumajanduse töögrupi II kohtumise taustamaterjal

Töögrupi II kohtumine: 30. jaanuaril 2020.

Keskkonnasõbralike praktikate ja mahepõllumajanduse töögrupi eesmärk on tulevaseks programmiperioodiks välja töötada rakendatavad sekkumised ÜPP I samba ökokavadele ning II samba keskkonna- ja kliimameetmele, sh mahepõllumajandusele.

Töögrupi esimene kohtumine leidis aset 10. detsembril 2019 ning selle käigus arutati võimalikke praktikaid kolmes arutelugrupis:

- mulda, vee- ja õhukvaliteeti, kliimat ning elurikkust soodustavad kultuurid ja maaviljelus;
- taimetoitainete ja taimekaitsevahendite kasutamise tõhustamine;
- elurikkus: rohumaad, maastikud ning põllulindude ja kasurite soodustamine.

Töögrupi esimese kohtumise arutelude tulemusi arvesse võttes pakub Maaeluministeerium teiseks kohtumiseks välja järgmise loetelu praktikatest:

1 Viljavaheldus või külvikord

Ettepanek on tugineda praegusele KSM-i sõnastusele ning seda nõuet võiks rakendada strateegiakavade määruse art 65 alusel (keskkonna-, kliima- ja muud majandamiskohustused):

- Samal põllumaal ei kasvatata sama liiki põllukultuuri või köögivilja kauem kui kahel järjestikusel aastal.
- Samal põllumaal ei kasvatata teravilja kauem kui kolmel järjestikusel aastal
- Ristõieliste sugukonda kuuluvaid põllumajanduskultuure ei kasvatata samal põllumaal uuesti enne kolme aasta möödumist.
- Samal põllumaal ei kasvatata perekonda köömen kuuluvaid põllumajanduskultuure kauem kui kolmel järjestikusel aastal.
- Sööti jäetud põllumaa ja mustkesa, mida kasutatakse põllumajanduskultuuride vaheldusena, ei katkesta külvikorras põllukultuuride ja köögiviljade järgnevust. Maisi või tatra kasvatamine katkestab teraviljade järgnevuse külvikorras.

2 Lämmastikku siduvate kultuuride (liblikõielised) kasvatamine

Puhaskultuurina liblikõieliste kasvatamise nõude puhul on ettepanek tugineda järgmisele sõnastusele ning see nõue võiks rakendada strateegiakavade määruse art 28 alusel (ökokavad):

- x % (nt. 10%) toetusõiguslikul põllumaal kasvatatakse liblikõielisi puhaskultuurina, segus kõrreliste heintaimedega või segus teiste haljasväetiseks kasvatatavate põllumajanduskultuuridega.
- Liblikõieliste puhaskultuuri on lubatud kasvatada ka allakülvina.

Vajab arutamist, kas ja kuidas kehtestada nõue liblikõieliste segudele. Praegu on see KSM-i ja OT (ROH tava raames) määrukses sätestatud järgnevalt:

- Liblikõieliste kaetus liblikõieliste-kõrreliste heintaimede ja liblikõieliste-haljasväetistaimede segu taimikus peab olema vähemalt 30 protsenti.
- Põldhernest on lubatud kasvatada tugikultuuriga, kui põldherne kaetus segu taimikus on vähemalt 70 protsenti.
- Praegune ROH nõue: Lämmastikku siduvad põllumajanduskultuurid on esparsett (*Onobrychis* Mill.), ristik (*Trifolium* spp.), lutsern (*Medicago sativa*, *Medicago* L.), mesikas (*Melilotus* Mill.), nõiahammas (*Lotus corniculatus*), vikk (*Vicia* spp.), hernes (*Pisum* spp.), aeduba (*Phaseolus* spp., *vigna* spp.), põlduba (*Vicia faba*) ja sojauba (*Glycine max* L.).
- Lämmastikku siduvat põllumajanduskultuuri kasvatatakse ökoalana määratletud põllumaal puhaskultuurina või tingimusel, et lämmastikku siduva põllumajanduskultuuri osakaal taimikus on üle 50 protsenti, segus teiste põllumajanduskultuuridega. Lämmastikku siduv põllumajanduskultuur peab olema kasvukohal § 11 lõikes 2 sätestatud ajavahemikul, seejuures on lubatud saagikoristus ja niitmine koos niite kokku kogumisega.
- Ökoalana määratletud põllumaal ei ole lubatud kasvatada lämmastikku siduvat põllumajanduskultuuri veeseaduse §-s 29 sätestatud veekaitsevööndis. Ökoalana määratletud põllumaal, millel kasvatatakse lämmastikku siduvat põllumajanduskultuuri, ei ole lubatud kasutada taimekaitsevahendeid.
- Kui põllumaal kasvatatakse pärast lämmastikku siduva põllumajanduskultuuri kasvatamist talivilja, peab see olema külvatud enne taotluse esitamise aasta 15. oktoobrit. Põllumaad, kus ei kasvatata pärast lämmastikku siduva põllumajanduskultuuri kasvatamist talivilja, ei tohi enne nimetatud tähtaega sisse künda ja sellel ei tohi kasutada muid taimikut kahjustavaid mullaharimisviise.
- Ei ole lubatud kasutada taimekaitsevahendeid.

3 Talvine taimkate

Ettepanek on tugineda praegusele KSM-i sõnastusele: taotleja peab hoidma vähemalt 30 protsenti toetusõiguslikust põllumaast kohustuseaasta 1. novembrist kuni sellele järgneva kohustuseaasta 31. märtsini põllumajanduskultuurist koosneva talvise taimkatte all.

Lisaks on ettepanek soodustada kõrgemat talvise taimkatte protsenti (näiteks 60%) kõrgema maksega, käsitlemata kõrgema protsenti saavutamata jätmist nõude rikkumisena.

Kuna talvine taimkate on üheaastane nõue, siis on võimalus seda rakendada ka ühe ökokavana.

4 Vahekultuuride (sh püüdekultuurid) kasvatamine

Vahekultuur on kiire kasvuga põllumajanduskultuur või kultuuride segu, mis külvatakse põllumaale enne või peale põhikultuuri koristamist ja mustkesa hiljemalt 10 (15.) septembril ja katab põldu 1. novembrini ning mida ei kasutata saagi saamiseks.

Aruteluks küsimus, kas peab järgnema muu kultuur või vahekultuuri sissekündmine? Vahekultuuri ülesanneteks on siduda sügisperioodil moodustunud biomassi abil mullast toiteelemente, vähendada nende leostumist, parandada mullastruktuuri ja -organismide

elukeskkonda ning suurendada mulla orgaanilise aine sisaldust ja vähendada mullas taimehaiguste tekitajate, kahjurite osakaalu.

Võimalus on vahekultuuride kasvatamist rakendada 1-aastase ökokava nõudena, et säilitada viljavahelduse paindlikust ja võimaldada tootjatel operatiivsemalt otsustada vahekultuuride kasvatamist vastavalt vajadusele.

5 Põllukultuuride ribas kasvatamine

Mitut põllumajanduskultuuri kasvatatakse samaaegselt ühel põllumaal eraldi ribades. Riba laius näiteks 6-12 meetrit.

Nõude otstarbekus ja rakendatavus vajab täiendavat arutelu töögrupis.

6 Tõmba-tõuka kultuuride kasvatamine

Eesmärk: põhikultuurilt kahjurite eemale meelitamine atraktiivsemale kultuurile, st kahjurid lähevad sellele munele-toituma, kus nad hävitatakse. Sel juhul pritsitakse ribad üle või on ribade parasiteerituse määra kõrge ja pritsida pole vaja.

Nõude otstarbekus ja rakendatavus vajab täiendavat arutelu töögrupis.

7 Põllumaa hoidmine haljaskesas või jätmine sööti vähemalt kuueks kuuks koos tootmispiiranguga ning keeluga kasutada taimekaitsevahendeid ja mineraalväetisi.

Nõude täpsem sõnastus: haljaskesa või sööti jäetud põllumaa võib määratleda ökoalana, kui see asub külvikorrastustega hõlmatud põllumaal, seda hoitakse katkematult haljaskesas või söötis vähemalt kuue kuu vältel vahetult enne taotluse esitamise aasta 1. augustit ning seal ei kasvatata ega toodeta põllumajandustooteid enne taotluse esitamise aasta 1. augustit. Ökoalana määratletud kesal ei ole lubatud kasutada taimekaitsevahendeid ja mineraalväetisi.

8 Mustkesa mittetoetamine

Ettepanek on tugineda praegusele KSM-i sõnastusele erisusega, et toetust antakse sööti jäetud põllumaale:

Toetust ei anta toetusõigusliku põllumaa kohta, mida on kohustuseaastal hoitud mustkesas.

9 Mullaproovide võtmise ja analüüsimise kohustus

Ettepanek on jätkata suuresti sama nõudega nagu praegu on KSM-is:

- Taotleja korraldab toetusõigusliku põllumajandusmaa kohta mullaproovide võtmise ning proovide saatmise mullaanalüüside tegemiseks mulla ja pinnase analüüsimiseks akrediteeritud laboratooriumisse hiljemalt kohustuseaasta (1. detsembriks).
- Taotleja korraldab mullaproovide võtmise arvestusega, et iga kuni viie hektari toetusõigusliku põllumajandusmaa kohta on võetud üks mullaproov, millest on võimalik määrata mulla happesust, taimedele omastatava fosfori ja kaaliumi sisaldust ning mulla orgaanilise süsiniku sisaldust.
- Mulla happesus määratakse kaaliumkloriidi lahusest, taimedele omastatava fosfori ja kaaliumi sisalduse määramiseks kasutatakse Mehlich 3, Egnér-Riehm topeltlaktaadi või Egnér-Riehm-Domingo ammooniumatsetaat-laktaadi meetodit.

10 Täiendavate integreeritud taimekaitsevõtete rakendamine

Ettepanek sõnastada nõue järgmiselt:

- Taotleja kasutab taimekahjustajate leviku ennetamiseks või allasurumiseks taimekahjustajate levikut vähendavat viljavaheldust, sama liigi järgnevuse korral künnipõhist mullaharimist ning haiguskindlaid sorte.
- Taotleja kasutab taimekahjustajate seireks taimekahjustajate püüniseid tõrjevajaduse hindamiseks, monitooringusüsteemi andmeid ning taimekahjustajate prognoosi- ja riskimudeleid.
- Taotleja kasutab taimekaitseotsuse tegemiseks tõrjekriteeriume.
- Taotleja eelistab mehhaanilisi- ja bioloogilisi tõrjevõtteid.
- Taotleja korraldab pitsimata kontrollalade ja saagi mõõtmiseks taimekaitse efektiivsuse ja vajalikkuse hindamise.

11 Optimeeritud taimekaitsevahendite kasutus, kasutades tehnoloogiaid, mis suurendavad taimekaitsevahendite efektiivsust

Ettepanek sõnastada nõue järgmiselt:

Taotleja kasutab väiksema kõrvaltoimega taimekaitsevahendit, taimekaitsevahendi järelmõju arvestamist järgnevale kultuurile, triivi vähendavaid otsakuid ja pitsimise ülekattet vältivaid lisaseadmetega taimekaitseseadet.

12 Maastikuelementide säilitamine ja rajamine

Maastikuelemendid: põllumajandusmaal asuvad joon- ja punktelemendid (ribad, põllusaar, metsasiil, puude rida, hekk, kiviaed, kivihunnik jm), mida ei harita ja mille bioloogiline mitmekesisus on võrreldes tootmispõldudega oluliselt suurem.

Eesmärk: Tootja kasutuses olevast toetusõiguslikust põllumajandusmaast moodustavad maastikuelemendid vähemalt x % ning elemendid toimivad funktsionaalselt ja on hajutatud. Sel viisil on kasurite teenusega kaetud valdav osa põllumajandusmaast.

Ettepanek on uute elementide rajamisel kaasata põllumajanduse keskkonnanõustajad, kelle abil koostatakse toetusõigusliku põllumajandusmaa kohta maastikuelementide plaan, mis tuleb lisada taotlusele. PRIA arvestab toetuse määramisel muuhulgas nimetatud plaani ning põllumajanduse keskkonnanõustaja ekspertarvamust. Nõue jaguneb kaheks:

- Maastikuelementide säilitamine: elementide säilitamine, mida baasnõuetes ei sätestata - näiteks tiigid, väikemärgalad ja muud. Vajab arutelu, kas väiksed põllud (kuni 0,3 ha) võiksid olla maastikuelemendid. Lisaks tuleb arutada, kas võtame arvesse ka rohumaadel olevaid maastikuelemente.
- Maastikuelementide rajamine: rakendatakse maastikuelementide plaani alusel, mille koostavad põllumajanduse keskkonnanõustajad.

13 Maa hoidmine rohumaana ning püsirohumaade säilitamine koos täiendavate majandamisnõuetega

Ettepanek on soodustada vee- ja mullakaitse ning elurikkuse aspektist tundlikumate alade viimist rohumaad alla. Alade täpsemad kriteeriumid selgitatakse töögrupi arutelus.

Püsirohumaade säilitamise osas on ettepanek minna baasnõuetest kaugemale nende alade suhtes, kus on säilinud liigirikkus, piirates nendel aladel püsirohumaade harimist.

Lisaks on ettepanek kehtestada nõuded rohumaade majandamisel, näiteks ülesharimise keeld, üle aasta hooldamata jätmine, nt uuendamise mitte lubamine jm.

14 Põllulindude soodustamine

Võimalikud nõuded:

- Rändlindude söödapõldude rajamine. Ettepanek esitatud idee tutvustamiseks Eesti Ornitoloogiaühingule.
- Külmakahjustuste korral üle külvamise nõude kaotamine, kui kahjustus on väiksem kui 20%.
- Need alad jääks sel juhul linnulaikudeks.
- Lõokese laigud: laigud suurusega näiteks 4x4m haritava maa sees, mis on jäetud külvamata.

15 Tolmeldajate soodustamine

Ettepanek on jätkata sarnase nõudega praeguse nagu KSM mesilaste korjealade rajamise lisategevus, kuid võtta nõudest välja kohustus mesilaspere või mesinikuga lepingu olemasolu kohta. Eesmärk on soodustada lisaks mesilastele ka looduslikke tolmeldajaid.

Aruteluküsimus: millised korjetaimed ja millises kombinatsioonis soosivad looduslikke tolmeldajaid?